

Docentenhandleiding 'Het ontwikkelende kind'

Algemeen

In deze cursus staat de mondelinge taalontwikkeling centraal. Het gaat hierbij om spreken, gesprekken voeren en luisteren. Dat vraagt om een interactieve leeromgeving waar leerlingen uitgenodigd worden tot spreken, gesprekken voeren en luisteren. Tijdens deze cursus krijg je inzicht in het taalverwervingsproces, leer je de mondelinge taalvaardigheid van leerlingen te analyseren en leer je hoe je als leerkracht de mondelinge taalvaardigheid kan stimuleren. Jouw visie op mondeling taalonderwijs hopen wij met deze cursus te verbreden.

Les 1: Een interactieve leeromgeving

Doel:

De student krijgt inzicht in het taalverwervingsproces.

De student krijgt zicht op de leerlijn mondelinge taalvaardigheid.

De student doet kennis op over de verschillende visies van moedertaalverwerving.

De student analyseert ontwikkelingsmateriaal.

De student kan een interactieve leeromgeving creëren.

Materialen:

Powerpointpresentatie les 1

Boek: Portaal-Praktische taaldidactiek voor het basisonderwijs

Zelfscan: 'Hoe rijk is jouw taal in de klas?' (sheet 3)

Filmpje: 'Hoe leert een kind zijn moedertaal?' (sheet 7)

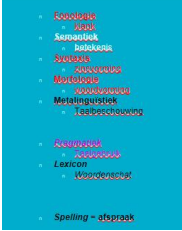
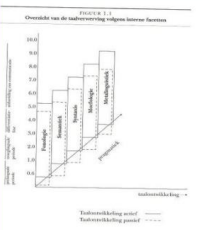
Hand-out ontwikkelingsmateriaal en Praatjesmaker (sheet 15 en 16)

Filmpje: 'Praatjesmaker; Ian wat is Pasen?' (sheet 16)

	Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak
1.	<p data-bbox="277 316 474 336">Het ontwikkelende kind</p> <p data-bbox="277 347 517 363"><i>Ik kan een verhaal terugvertellen</i></p> <p data-bbox="277 371 562 387"><i>Ik kan naar een verhaal blijven luisteren</i></p> <p data-bbox="277 395 573 427"><i>Ik kan vertellen of ik het eens ben met een mening van iemand</i></p> <p data-bbox="277 435 600 451"><i>Ik let bij het spreken op mijn stem en gebaren</i></p> 	<p data-bbox="703 300 837 320">Introductie</p> <p data-bbox="703 328 1742 355">De taalverwerving is onder te verdelen in de spraakontwikkeling en de taalontwikkeling.</p> <p data-bbox="703 403 1868 430">Stel de vraag aan studenten: <i>Wat kan een kind wanneer het gaat om mondelinge taalvaardigheid?</i></p> <p data-bbox="703 475 2018 571">Presenteer daarna de zinnen op de dia. Categorieën die daarin te onderscheiden zijn: informatie verwerven uit gesproken taal, uitdrukken, verslag brengen, informatie beoordelen, zinnen vormgeven, woorden vervoegen of verbuigen, verwerven van woordenschat.</p>
2.	<p data-bbox="309 595 510 635">Cursus Het ontwikkelende kind</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="309 667 555 683">n Inzicht in toepassing in de praktijk <li data-bbox="309 691 510 707">n Het taalverwervingsproces <li data-bbox="309 715 510 730">n De taalontwikkelingsfasen <li data-bbox="309 738 510 754">n Woordenschatontwikkeling <li data-bbox="309 762 421 778">n Meertaligheid 	<p data-bbox="703 595 1128 622">Bespreek de opbouw van de cursus.</p> <p data-bbox="703 667 1503 694">Les 1 en 2: het taalverwervingsproces en de taalontwikkelingsfasen.</p> <p data-bbox="703 702 1099 729">Les 3: Woordenschatontwikkeling</p> <p data-bbox="703 737 943 764">Les 4: Meertaligheid</p>
3.	<p data-bbox="286 898 573 954">Interactief taalonderwijs: jouw stage-ervaringen....Hoe rijk is jouw taal in de klas?</p> 	<p data-bbox="703 898 2018 925">Laat de studenten de zelfscan invullen. Studenten analyseren de praktijk en beoordelen hoe taalrijk hun klas is.</p> <p data-bbox="703 970 2007 1034">Bespreek met de studenten de ingevulde scan. Wat is sterk bij hen in de praktijk en wat is minder sterk? Waar zien zij kansen?</p>

<p>4.</p>	<p>Mondelinge taalontwikkeling in het basisonderwijs </p> <p>n Een interactieve leeromgeving</p> 	<p>Inleiding</p>
<p>5.</p>	<p>Interactief leren</p> 	<p>Taal leren is taal toepassen.</p> <p><i>Waar hebben we het dan over als het gaat om taalontwikkeling?</i></p>
<p>6.</p>	<p>Typen taalverwerving </p> <p>Moedertaalontwikkeling</p> <p>Tweedetaalverwerving</p> <p>Vreemdetaalverwerving</p> 	<p>De docent benadrukt de verschillen. De eerste twee (moedertaalontwikkeling en tweedetaalverwerving) staan centraal in deze module.</p> <p>Moedertaalontwikkeling gaat om het totale ontwikkelingsprofiel van een kind. Hierbij is er sprake van receptieve en productieve taalontwikkeling.</p> <p>1^e taal is moedertaal 2^e taal is Nederlands wanneer het bijvoorbeeld een Turks sprekend kind is. Er is sprake van een vreemde taal wanneer deze op school wordt aangeboden (Frans, Duits etc.)</p>

7.		<p>Het filmpje wordt bekeken. <i>Wat is nieuw voor studenten en wat was al bekend?</i> Hoe leert een kind zijn moedertaal? - YouTube</p> <p>De omgeving van een kind speelt een belangrijke rol. Kinderen leren namelijk door taalvoorbeelden uit deze omgeving.</p> <p>Kinderen beschikken over een creatief taalvermogen. Zij zijn in staat uit een eindig aantal zinnen een oneindig aantal taaluitingen te creëren. Zij moeten onderwezen worden in de structuur van de taal en kunnen op basis van die structuur hun taal op creatieve wijze ontwikkelen. Deze visie op taal leren is erg gefixeerd op formeel correct taalgebruik.</p>
8.		<p>Behaviorisme Jaren 70; men dacht dat kinderen een taal leerden door de klanken van volwassenen te imiteren. Kinderen ontvangen een prikkel van hun omgeving en als ze goed reageren dan worden ze beloond (conditionering). Uit onderzoek blijkt dat kinderen inderdaad veel imiteren. Toch is deze verklaring iets te simpel.</p>
9.		<p>Nativisme Jaren 60; Tijdens een bepaalde fase in de taalvererving gaan kinderen fouten maken als: hij loopte. Deze fouten zijn onverklaarbaar vanuit de imitatie. Het lijkt erop dat kinderen zelf regels opstellen. Kinderen worden geboren met een taalvermogen, waardoor ze iedere taal waarmee ze in contact komen kunnen leren. Kinderen kunnen met behulp van dit taalvermogen regels construeren waarmee ze zelf ook weer zinnen kunnen maken.</p>

10.	<p>Visies op moedertaalvererving </p> <p>Nativisme Overgeneralisaties Meervoudsvorming bat => ballen, pop => poppen, schip => schippen ?</p> <p>Trappen van vergelijking klein - kleiner - kleinst, maar: goed - beter - best en veel - meer - meest.</p> <p>Werkwoordsvervoegingen spelen - speelde - gespeeld vallen - valde ? - viel - gevallen ?</p> 	<p>Kinderen stellen voortdurend hun hypothesen bij. Dus de ‘fouten’ die ze maken zijn noodzakelijk voor het taalverwervingsproces.</p>
11.	<p>Visies op moedertaalvererving </p> <p>Interactionele benadering</p> 	<p>Deze visie sluit aan bij de interactieve leeromgeving.</p> <p>Volgens deze visie kunnen kinderen inderdaad via de interactionele benadering leren. Daarbij wordt in deze visie toegevoegd dat: de taal die de ouders tegen het kind spreken het kind helpt. Ouders spreken automatisch de juiste taal, blijkbaar kunnen ze zich intuïtief aanpassen aan het niveau van het kind.</p>
12.	<p>Taalvererving – componenten </p> 	<p>Zoals we eerder in deze bijeenkomst hadden gesteld is dat kinderen hun eigen taal ontwikkelen met gebruik van taalvoorbeelden uit hun omgeving.</p> <p>Voorbeeld: Het kind hoort: ‘die jongen gooit een bal’ of ‘de man kust zijn vrouw’. Een kind herkent het patroon van een persoon, die iets doet; het werkwoord.</p> <p>Vorm, betekenis en patronen ontdekken ze uit zinnen die door volwassenen goed geformuleerd zijn. Ze imiteren, vervoegen woorden, maken zinnen en de feedback van de volwassenen helpt hen om verkeerd geformuleerde, woorden en zinnen te verbeteren. Het kind komt in aanraking met grammaticale en communicatieve regels.</p> <p>We kunnen stellen dat taalvererving tweeledig is: spraakontwikkeling en taalontwikkeling. Bij de taalontwikkeling gaat het om taalinhoud: de semantiek, de taalvorm: de fonologie, morfologie en syntaxis, en taalgebruik, de pragmatiek.</p>

<p>13.</p>	<p>Verschillen in taalontwikkeling </p> <ul style="list-style-type: none"> n Moedertaal versus voertaal n Individuele factoren <ul style="list-style-type: none"> o intelligentie o taalgevoel o motivatie o sociaal-emotionele ontwikkeling n Omgevingsfactoren <ul style="list-style-type: none"> o taalaanbod o samenstelling van het gezin 	<p>Er zijn verschillende factoren die taalontwikkeling beïnvloeden; Leraar is van essentieel belang. De leraar luistert naar de boodschap van de leerling, speelt in op wat het kind zegt, gaat de dialoog aan, biedt taalruimte en geeft feedback. Bij het kind spelen meerdere factoren een rol: intelligentie, taalgevoel, motivatie, emotionele ontwikkeling De thuisomgeving is ook een belangrijke factor. Is het een taalrijke omgeving? Is er veel taalaanbod?</p> <p>Verbinding van het kind met de omgeving vraagt om mondelinge vaardigheden. Je communiceert met jezelf en met anderen. Je moet in staat zijn om nieuwe kennis en informatie toe te passen en te delen met anderen.</p> <p>Mondelinge taalvaardigheid <i>Luistervaardigheid</i>: horen, begrijpen interpreteren en integreren met bestaande kennis en in het handelen. Ook het onderscheiden van klanken, begrijpen (óók tussen de regels), onthouden én selecteren. <i>Spreekvaardigheid</i>: techniek van het spreken, woorden kennen en de klankreeks aan koppelen. Het verhaal moet logisch te volgen zijn. <i>Gespreksvaardigheid</i>: gespreksregels en gespreksituaties: wat hoor je? wat zie je? hoe interpreteer je de zender?</p> <p>Kijkend naar het onderwijs zijn de volgende punten hierin van belang: de taal verfijnen, uitdagen om meer taal te gebruiken, nieuwe taal gebruiken, schooltaal, nieuwe leersituaties creëren en veel ruimte bieden voor spreken en luisteren.</p>
<p>14.</p>	<p>Een interactieve taalomgeving </p> <p>Uitnodigen tot mondeling taalgebruik Ontwikkelingsmateriaal Gesprekken Interactief leren Taaldenkgesprekken</p> 	<p>Het ontwikkelingsmateriaal wordt op de tafels gelegd. De studenten gaan met het ontwikkelingsmateriaal aan de slag.</p> <p>Eerst wordt het materiaal bekeken vanuit de leerling en daarna wordt bekeken welk leerkracht-handelen hierbij van belang is.</p>

<p>15.</p>	 <ul style="list-style-type: none"> » Handout » Speel het spel en <u>verwoord</u> je handeling » Redeneer: welke tussendoelen en waarom? 	<p>De studenten krijgen de hand-out om met het analyseren te starten. De kolom van 'Praatjesmakers' wordt aan het eind van de les klassikaal bekeken en ingevuld.</p> <p><i>Speel het spel en verwoord de handeling.</i> <i>Welke tussendoelen zijn hierbij van belang en waarom?</i></p>
<p>16.</p>	<p>Praatjesmakers </p> 	<p>De laatste kolom van de hand-out wordt ingevuld.</p> <p>praatjesmakers ian wat is pasen ? - YouTube</p>

Les 2: Interactieve leergesprekken

Doel:

Student kan een taaldenkgesprek voorbereiden aan de hand van een krachtige kwestie.

Student krijgt inzicht in de taalgroeimiddelen.

Materialen:

Powerpointpresentatie les 2

Boek: Taal, een zaak van alle vakken

Filmpje: 'Een watertekort oplossen' (Sheet 2 en 5)

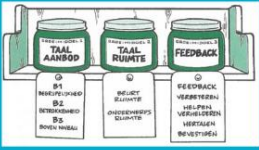
Hand-out: 'Kies een leerling en observeer' (Sheet 2)

Filmpje: 'Vertellen in de kring' (Sheet 4)

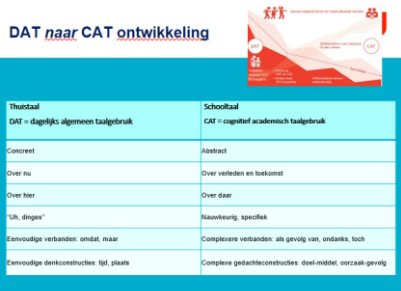

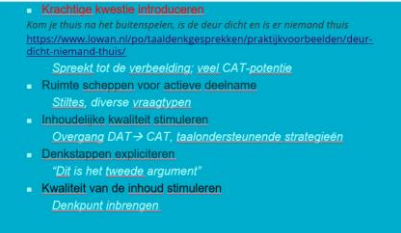
Hand-out 'Krachtige kwestie taaldenkgesprek' (sheet 11)

	Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak
1.		Tijdens deze les staan de interactieve leergesprekken centraal.
2.		<p>De student bekijken het filmpje 'Een watertekort oplossen' Een watertekort oplossen - Praktijkvoorbeeld - LOWAN</p> <p>De studenten krijgen de hand-out. Iedere student kiest een leerling uit het filmpje en observeert deze leerling.</p> <p>Aroush (7) uit Pakistan, Xavier (7) uit Mexico, Clark (9) uit Estland, Selim (10) uit Turkije en Noellyn (9) uit Zweden</p>

		<p>De leerlingen zitten allemaal aan het einde van hun eerste schooljaar in Nederland. Eerder hebben ze in hun thuisland allemaal goed onderwijs gehad. Noellyn en Clark hebben een extra voorsprong: beiden hebben een ouder die vloeiend Nederlands spreekt.</p> <p><i>Mooie momenten uit het filmpje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De kinderen bouwen met elkaar ideeën op <p>De kinderen opperen ideeën en reageren inhoudelijk op elkaar. Ze vullen aan, stellen vragen en geven aan waarom iets wel of geen goed idee is. Ze nemen als volwaardige gesprekspartners zelf hun beurt. De leerkracht hoeft geen regie te voeren. Noellyn steekt nog even een vinger op, maar trekt die terug. Ze wacht tot Selim is uitgesproken en pakt dan zelf de beurt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kinderen praten uitgebreid in lange beurten en lange zinnen <p>Leerlingen gebruiken complexe taaldenkfuncties, met allerlei functiewoorden: omdat, dan, want, maar, als... dan, ... anders ..., daarom... Hun Nederlands is nog niet perfect, maar door zo hun gedachten te formuleren, ontwikkelen ze hun taalvaardigheid. Dit heet het taalleermechanisme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De kinderen gebruiken woorden die hun denkproces expliciet maken en verbinding leggen tussen ideeën <p>Leerlingen zeggen dingen als: 'een beter idee is...', 'ik heb je woord gestopt, maar...', en 'de probleem is eigenlijk...'. Zo brengen ze zelf structuur aan in hun gesprek. Al doende ontwikkelen ze zo ook hun schoolse taalvaardigheid.</p>
3.	<p>Taalgroeimiddelen </p> 	<p>Nu komt het leerkracht-handelen aan bod. De verschillende taalgroeimiddelen worden uitgelegd.</p> <p>Betrokkenheid: Tot stand brengen, Vasthouden Herstellen</p> <p>Begrijpelijkheid: Afstemmen, Benadrukken, Contextualiseren</p> <p>Boven niveau: Nieuwe woorden, Nieuwe constructies, De-contextualiseren</p> <p>Beurtruimte: Stimuleer initiatief, Bewaak spreekbeurten, Beperk eigen initiatief</p> <p>Onderwerpsruimte: Stimuleer onderwerpsinitiatief, Bouw onderwerpen uit Ondersteun, denk mee, Beperk eigen initiatief</p> <p>Verbeteren: Vorm en inhoud, corrigeren/aanvullen</p> <p>Verhelderen: Verduidelijking vragen, Interpretatie verifiëren</p> <p>Positief bevestigen: Verbaal en non-verbaal, Verbeterd herhalen</p>

		<p>Stel de volgende vraag aan studenten: <i>Hoe wordt mondelinge taalontwikkeling gestimuleerd bij de leerlingen in jouw praktijk?</i></p>
<p>4.</p>	<p>Taalgroeimiddel </p> <p>https://vimeo.com/277096961/bc231d1ae0</p> <p>Wat kan je vertellen over taalaanbod, ruimte en feedback?</p> 	<p>Bekijk met de studenten het filmpje: 'Vertellen in de kring'.</p> <p><i>Waar lagen de kansen als je kijkt naar taalruimte en taalaanbod?</i></p> <p>Zorgen voor interactie (taalruimte). Een leerling bijvoorbeeld laten samenvatten. Vragen stellen als: Wie heeft net zo'n ervaring? Wie heeft ook een slee? Wie kent het geluid?</p>
<p>5.</p>	<p>Taalgroeimiddel 'feedback' </p> <p>Welke feedback kan de leerkracht tijdens het gesprek geven?</p> <p>Feedback geven: Wanneer spring je in en wanneer laat je het gaan? Je luistert actief en kiest zorgvuldig je moment voor deze inbreng</p> 	<p>Voor de tweede keer wordt het filmpje bekeken.</p> <p>Opracht: <i>Luister actief en bepaal op welk moment je feedback kunt geven.</i></p> <p>Waarom doe je dit op sommige momenten niet en wanneer wel? Welk argument heb je hiervoor?</p> <p>In groepjes: speel filmpje af en stop de film op momenten dat je feedback zou willen geven. Bespreek dat met elkaar: wanneer en waarom en welke feedback geef je dan. Haal een fragment eruit en presenteer bij plenaire gedeelte.</p> <p><i>Lastige punten en tips</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aroush blijkt op een heel ander niveau over het probleem te denken <p>Aroush lijkt niet zo betrokken bij het gesprek. Aan het eind van het fragment blijkt wat het probleem is. Ze denkt op een heel ander niveau dan de rest: als je water nodig hebt, doe je toch gewoon de kraan aan? Selim probeert haar het probleem nog een keer uit te leggen, maar Aroush begrijpt het niet. De ideeën waar de anderen zo actief mee bezig zijn, gaan aan haar voorbij.</p> <p>Tip: Merk je dat een kind onvoldoende aansluiting vindt in een gesprek? En lukt het niet goed om hem op zijn eigen niveau te betrekken? Maak dan een afweging: heeft het zin als het kind erbij blijft, of heeft hij meer baat bij een ander gesprek op een ander moment? In dit voorbeeld koos de leerkracht ervoor om Aroush iets anders te laten doen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In dit fragment zie je de leerkracht alleen kijken en luisteren

		<p>De leerlingen in dit fragment weten goed hoe een taaldenkgesprek gaat. Is de leerkracht dan niet meer nodig? Krijgen ze zonder input van de leerkracht voldoende feedback/taalaanbod? Worden ze voldoende uitgedaagd? Tip: Als het leerlingen lukt om echt zélf met elkaar te denken en praten, is dit prachtig. Ze ontwikkelen hun zelfstandigheid in het voeren van gesprekken. Toch kun je als leerkracht de taalleermogelijkheden vergroten. Je geeft af en toe impliciete feedback. Of je brengt een uitdagend denkpunt in om het gesprek te verdiepen. Je luistert actief en kiest zorgvuldig je moment voor deze inbreng. Zulke stappen doet de leerkracht van dit fragment wat later in het gesprek.</p> <p>Ervaring van de leerkracht <i>“De leerlingen raakten direct zo in discussie dat ik in dit fragment alleen maar hoefde te luisteren! Ze reageren, vullen aan en stellen kritische vragen. De opmerking van Aroush maakt pijnlijk duidelijk hoe belangrijk het is dat leerlingen op hun eigen denkniveau kunnen deelnemen: Aroush spreekt al heel goed Nederlands, maar deze kwestie ging haar inhoudelijk boven de pet.”</i></p>
6.	<p>Danhuis, R. & A. Tammes (2018). 'Werken aan taaldenkgesprekken in W&T. Een didactisch model voor pabo-studenten en leerkrachten.' In: Tijdschrift Taal (8) 13, 22-27.</p> <p></p> <p>Kenmerken van sterke taaldenkgesprekken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krachtige kwestie introduceren <i>Spreek tot de verbeelding: veel CAT-potentie</i> • Ruimte scheppen voor actieve deelname <i>Stilles, diverse vraagtypen</i> • Inhoudelijke kwaliteit stimuleren <i>Overgang DAT → CAT, taalondersteunende strategieën</i> • Denklappen expliciteren <i>“Dit is het breede argument”</i> • Kwaliteit van de inhoud stimuleren <i>Denkput inbrengen.</i> 	<p>Wat is een taaldenkgesprek”?</p> <p>Actief meedoen, actief meedenken en actief meepraten. Daar gaat het om in een taaldenkgesprek.</p> <p>Leerlingen denken en praten in een klein groepje met elkaar en de leerkracht. Het is een echt, uitdagend gesprek: iedereen is nieuwsgierig naar wat de ander denkt. Leerlingen wisselen ideeën uit met elkaar en met jou. Ze gaan door op elkaars ideeën, bouwen deze ideeën samen verder uit. Al pratende komen ze tot nieuwe inzichten en kennis.</p>
7.	<p>Taaldenkgesprekken voor je bij alle vakken en in alle groepen!</p> <p></p> <p><i>Krachtige kwesties in context:</i></p> <p><small>Danhuis, R. & A. Tammes (2018). 'Werken aan taaldenkgesprekken in W&T. Een didactisch model voor pabo-studenten en leerkrachten.' In: Tijdschrift Taal (8) 13, 22-27.</small></p>	<p>Inleiding taaldenkgesprekken.</p> <p>De docent benadrukt de verschillende kwesties. Een krachtige kwestie spreekt tot de verbeelding van leerlingen. Hier zie je een aantal voorbeelden. De laatste kwestie zal later in dit college aan bod komen.</p>

8.	<p>DAT naar CAT ontwikkeling</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Thuis taal</th> <th>Schooltaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>DAT = dagelijks algemeen taalgebruik</td> <td>CAT = cognitief academisch taalgebruik</td> </tr> <tr> <td>Concreet</td> <td>Abstrakt</td> </tr> <tr> <td>Over nu</td> <td>Over verleden en toekomst</td> </tr> <tr> <td>Over hier</td> <td>Over daar</td> </tr> <tr> <td>'tjk, dinget'</td> <td>Nauwkeurig, specifiek</td> </tr> <tr> <td>Eenvoudige verstanden: omdat, maar</td> <td>Complexere verstanden: als gevolg van, ondanks, toch</td> </tr> <tr> <td>Eenvoudige denkconstructies: lijkt, plaats</td> <td>Complexere denkconstructies: doel-middel, oorzaak-gevolg</td> </tr> </tbody> </table>	Thuis taal	Schooltaal	DAT = dagelijks algemeen taalgebruik	CAT = cognitief academisch taalgebruik	Concreet	Abstrakt	Over nu	Over verleden en toekomst	Over hier	Over daar	'tjk, dinget'	Nauwkeurig, specifiek	Eenvoudige verstanden: omdat, maar	Complexere verstanden: als gevolg van, ondanks, toch	Eenvoudige denkconstructies: lijkt, plaats	Complexere denkconstructies: doel-middel, oorzaak-gevolg	<p>Bij het voorbereiden van taaldenkgesprekken is het belangrijk dat je nadenkt over de mogelijke woorden, zinnen en formuleringen die leerlingen gaan gebruiken. Zij zullen dat doen op basis van hun voorkennis en de kans is groot dat er veel DAT (Dagelijk Algemeen Taalgebruik) in voorkomt. Dit is niet erg, want leerlingen kunnen op basis van hun kennis zich uiten. Als docent zul je moeten nadenken hoe je leerlingen uitnodigt tot het gebruiken van CAT-taal (Cognitief Academisch Taalgebruik). Zoals de afbeelding rechtsboven laat zien, wil je in de lesopbouw dat leerlingen steeds meer CAT-taal gaan gebruiken.</p>
Thuis taal	Schooltaal																	
DAT = dagelijks algemeen taalgebruik	CAT = cognitief academisch taalgebruik																	
Concreet	Abstrakt																	
Over nu	Over verleden en toekomst																	
Over hier	Over daar																	
'tjk, dinget'	Nauwkeurig, specifiek																	
Eenvoudige verstanden: omdat, maar	Complexere verstanden: als gevolg van, ondanks, toch																	
Eenvoudige denkconstructies: lijkt, plaats	Complexere denkconstructies: doel-middel, oorzaak-gevolg																	
9.	<p>Van eenvoudige naar complexe denkfuncties.</p> <p>Didactiek: vragen stellen: complexe taalfuncties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cognitief eenvoudige of complexe taalfunctie <ul style="list-style-type: none"> n rapporteren n beschrijven n redeneren n projecteren 	<p>Naast vaktaal is er ook schooltaal nodig om hogere taaldenkfuncties aan te spreken. Op deze manier kunnen leerlingen rapporteren, beschrijven, redeneren en projecteren.</p>																
10.	<p>Sterke taaldenkgesprekken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krachtige kwestie introduceren: <i>Kom je thuis na het buitenspeken, is de deur dicht en is er niemand thuis</i> https://www.lowan.nl/po/taaldenkgesprekken/praktijkvoorbeelden/deur-dicht-niemand-thuis/ • <i>Spreekt tot de verbeelding; veel CAT-potentie</i> • <i>Ruimte scheppen voor actieve deelname</i> • <i>Stilles, diverse vraagtypen</i> • <i>Inhoudelijke kwaliteit stimuleren</i> • <i>Overgang DAT -> CAT: taalondersteunende strategieën</i> • <i>Denkstappen expliciteren</i> • <i>"Dit is het tweede argument"</i> • <i>Kwaliteit van de inhoud stimuleren</i> • <i>Denkpunt inbrengen</i> 	<p>In het filmpje gaat het met name om de krachtige kwestie.</p> <p>Met de studenten wordt het filmpje bekeken. Er wordt in dit filmpje een krachtige kwestie geïntroduceerd. Wat valt je op?</p>																

<p>11.</p>		<p>Bij een krachtige kwestie is het van belang dat er sprake is van een hoog CAT-gehalte en thematisch woordenschatpotentieel</p> <p>Studenten gaan aan de slag met het uitgedeelde format (<i>Hand-out, krachtige kwestie taaldenkgesprek</i>). Zij kunnen een krachtige kwestie kiezen en gaan hier een les bij ontwerpen. In de hand-out staan verschillende hulpvragen die beantwoord kunnen worden. Hierbij moet ook gedacht worden aan kennisopbouw, aanbod CAT-DAT en taalsteun.</p> <p><u>Doelen:</u> Studenten bedenken welke kennisopbouw behaald dient te worden Studenten bedenken CAT-woorden en denkrelaties Studenten bedenken DAT-woorden Studenten bedenken welke taalsteun geboden dient te worden.</p>
<p>12.</p>		<p>Zie informatie sheet 11</p>
<p>13.</p>		<p>Stel je voor het elektriciteitsnetwerk valt uit. Is dat een ramp voor de stad? Zie uitleg bij sheet 11.</p>

<p>14.</p>	<p>Oefening les ontwerpen</p> <p>Krachtige kwestie Kennisopbouw Taalsteun</p> <p>Het klimaat op aarde verandert: de aarde wordt steeds warmer. Het ijs op de Noord- en de Zuidpool is aan het smelten. Daardoor komt het water in de zee steeds hoger te staan. En Nederland ligt heel laag...</p>	<p>Het klimaat op aarde verandert: de aarde wordt steeds warmer. Het ijs op de Noord- en de Zuidpool is aan het smelten. Daardoor komt het water in de zee steeds hoger te staan. En Nederland ligt heel laag... Zie uitleg sheet 11.</p>
<p>15</p>	<p>Bijeenkomst 3</p> <ul style="list-style-type: none"> n Woordenschatontwikkeling n Bereid voor: Welke aanpakken kom je tegen op je stage? 	<p>Vooruitblik bijeenkomst 3. Tijdens bijeenkomst 3 zal de woordenschatontwikkeling aan bod komen.</p> <p>Vorbereiding: Welke aanpakken op het gebied van woordenschat kom je tegen op stage?</p>
<p>16</p>	<p>Click to add title</p> <ul style="list-style-type: none"> n Tips n Les ideeën 	<p>In de volgende sheets worden lesdeeeen gegeven die formatief aangeboden kunnen worden.</p>

<p>17</p>		
<p>18</p>		
<p>19</p>		

20	<p>Poppenkast </p> 	<p>De kinderen spelen in de poppenkast het verhaal 'Toen de eerste sneeuw valt' na (dit prentenboek is geschikt voor groep 3-4). In groep 1-2 kun je als leerkracht kinderen ook nader kennis laten maken met een verhaallijn van een prentenboek door het verhaal in de poppenkast na te spelen.</p>
21	<p>Vertelkoffer </p> 	<p>In een vertelkoffer stopt de leerkracht voorwerpen die bij een bepaald boek of thema horen. In de kleine kring gaat de leerkracht samen met de kinderen kijken wat er in de koffer zit en aan de hand van de voorwerpen met de kinderen in gesprek.</p>
22	<p>Praatmand </p> 	<p>Je ziet hier een praatmand, die je als routine zou kunnen invoeren in de groepen 1 t/m 4. Het idee is dat kinderen naar behoefte voorwerpen meenemen waar ze graag iets over zouden willen vertellen (judopak, entreekaartje, foto huisdier, nieuwe dvd, etc.). De leerling stopt het voorwerp in de mand en de leerkracht spreekt met het kind een moment af waarop het mag vertellen. In de praktijk zie je dat sommige kinderen hier veel gebruik van maken, terwijl andere kinderen vrijwel nooit iets in de praatmand stoppen. Verplicht kinderen niet om iets in de praatmand te stoppen. Wel zou je de veiligheid kunnen aanpassen (vertellen aan een heel klein groepje, tweetal i.p.v. aan de hele groep). Dat kan de drempel verlagen. Werken met de praatmand is een goede voorbereiding om later spreekbeurten te houden (vanaf (midden 4)-5?).</p> <p>Routine:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kind stopt voorwerp in de mand -op afgesproken tijdstip vertelt het kind over het voorwerp -klasgenoten mogen vragen stellen -positieve feedback

23	<p>Presenteren (spreekbeurt) </p> 	<p>Meisje vertelt over een meegebracht voorwerp (pyriet en een amethyst). Deze heeft ze gekocht toen ze op vakantie was.</p>
24	<p>Mijn eigen boek </p> 	<p>www.nandaroep.net/televisie/afleveringen à kijk op de site voor een filmfragment</p> <p>Nanda Roep is schrijfster. In het KRO programma “Mijn eigen boek” gaat ze in samenspraak met kinderen een verhaal bedenken. Terwijl de kinderen vertellen schrijft ze het verhaal mee op de laptop. De kinderen tekenen het verhaal en dit wordt vervolgens gemonteerd in een filmpje.</p>

Les 3: Woordenschatontwikkeling

Doel:

Student kan een woordenschatles ontwikkelen aan de hand van de viertakt.
Student heeft inzicht in de leerlijn woordenschat.

Materialen:

Powerpointpresentatie les 3

Boek: Portaal-Praktische taaldidactiek voor het basisonderwijs

Facultatief: Broekhof, K. (2017). 'Een goed boek is de beste interventie'. In: *Tijdschrift taal* 8 (12), pp. 35-39. (sheet 7)

Hand-out 'Consolideren voorbeelden' (sheet 18)

Hand-out 'Viertakt Hand-out' (sheet 18)

	Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak																										
1.		<p>College 3 Het ontwikkelende kind. Woordenschatontwikkeling</p>																										
2.	<p>Woordenschat: de leerlijn en de tussendoelen</p> <p>Leerlijnen Mondelinge communicatie: Leerlijn 1 – Desinernen aan gesprekken Leerlijn 2 – Interactief leren Leerlijn 3 – Taalgebruik Leerlijn 4 – Woordenschat Leerlijn 5 – Begrijpend luisteren Leerlijn 6 – Vertellen en presenteren Leerlijn 7 – Reflectie op communicatie Leerlijn 8 – Reflectie op taal</p> 	<p>Deze bijeenkomst komt de woordenschatontwikkeling aan bod. Met de studenten wordt de leerlijn met de tussendoelen bekeken. Wat zien zij in de stageklas? Welke doelen beheersen de leerlingen al? Waar zitten de leerlingen op dit moment kijkend naar de leerlijn?</p>																										
3.	<p>Woordenschatontwikkeling</p> <table border="0"> <tr> <td>Receptief</td> <td>productief</td> </tr> <tr> <td>Concreet</td> <td>abstract</td> </tr> <tr> <td>Staat</td> <td>Wijze</td> </tr> <tr> <td>Letterlijk</td> <td>figuurlijk</td> </tr> <tr> <td>Zin voor</td> <td>Onder één hoedje spelen</td> </tr> <tr> <td>Inhoudswoorden</td> <td>functiewoorden</td> </tr> <tr> <td>werkwoorden, naamwoorden</td> <td>syntactische functie (begripwoorden, voorzetsels)</td> </tr> <tr> <td>Dagelijkse woorden</td> <td>schooltaalwoorden / volkstaalwoorden</td> </tr> <tr> <td>Dat komt door...</td> <td>wordt veroorzaakt door...</td> </tr> <tr> <td>Uitdrukkingen en gezegdes (idiomatisch taalgebruik)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Het ritme van de zinnen, sterke heffing (toelichting)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Connotaties</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mis, mama, moede, meesterbe, man</td> <td></td> </tr> </table>	Receptief	productief	Concreet	abstract	Staat	Wijze	Letterlijk	figuurlijk	Zin voor	Onder één hoedje spelen	Inhoudswoorden	functiewoorden	werkwoorden, naamwoorden	syntactische functie (begripwoorden, voorzetsels)	Dagelijkse woorden	schooltaalwoorden / volkstaalwoorden	Dat komt door...	wordt veroorzaakt door...	Uitdrukkingen en gezegdes (idiomatisch taalgebruik)		Het ritme van de zinnen, sterke heffing (toelichting)		Connotaties		Mis, mama, moede, meesterbe, man		<p>De productieve woordenschat is altijd kleiner van omvang dan de receptieve. Een taalgebruiker kan altijd meer begrijpen dan hij zelf kan spreken.</p> <p>In de didactiek van het strategisch begrijpend lezen spelen signaalwoorden een belangrijke rol. Het blijkt van onschatbare waarde wanneer kinderen bedacht zijn op signaalwoorden in een tekst. Meestal verbetert dat het inzicht in de structuur en dus in het begrip van een tekst.</p> <p>Er bestaan signaalwoorden die verbanden tussen taal en werkelijkheid aanduiden (<i>morgen, tussentijds</i>), die bepaalde redeneringen ondersteunen (<i>belangrijk, daadwerkelijk</i>), die verbanden tussen alinea's aanduiden</p>
Receptief	productief																											
Concreet	abstract																											
Staat	Wijze																											
Letterlijk	figuurlijk																											
Zin voor	Onder één hoedje spelen																											
Inhoudswoorden	functiewoorden																											
werkwoorden, naamwoorden	syntactische functie (begripwoorden, voorzetsels)																											
Dagelijkse woorden	schooltaalwoorden / volkstaalwoorden																											
Dat komt door...	wordt veroorzaakt door...																											
Uitdrukkingen en gezegdes (idiomatisch taalgebruik)																												
Het ritme van de zinnen, sterke heffing (toelichting)																												
Connotaties																												
Mis, mama, moede, meesterbe, man																												

(desondanks, niettegenstaande), enzovoort.

In dit verband worden woorden ook wel verdeeld in **inhoudswoorden, zoals zelfstandige naamwoorden en werkwoorden, en functiewoorden, zoals voorzetsels en voegwoorden**. De laatste categorie heeft vooral de hier bedoelde signaalfunctie: ze geven immers **taal-denkrelaties** weer.

Functiewoord is een woord dat grammaticaal de woorden aan elkaar verbindt die in een zin de betekenis dragen. (telwoorden, voegwoorden (omdat, en, als, hoewel, want en maar.) voorzetsels) **De vier muikanten pakten hun instrumenten en begonnen te spelen. Ik heb nog eens goed nagedacht over jouw nieuwe voorstel. Aan de muur hingen twee schilderijen van Vermeer die ik nog niet kende.**
connotatie ('bijklink, ondertoon, bijbetekenis, gevoelswaarde') van een woord

4.

Woordenschatontwikkeling

Cumulatief: het Mattheüs-effect
Hoe meer woorden iemand kent, hoe makkelijker nieuwe woorden worden geleerd.

Bij sheet 3 wordt uitgelegd dat woordenschat meer is dan kennis vergroten.

In deze dia wil je de student duidelijk maken dat als kinderen op school komen dat ze allemaal een andere achtergrond hebben. Er zijn kinderen die uit een thuissituatie komen waar (veel) wordt voorgelezen, gesprekken gevoerd worden tijdens het eten of voor het slapen gaan, kinderen erop uit gaan naar bijvoorbeeld een museum. De wereldkennis van deze leerlingen is groter dan van een leerling waar dit weinig tot niet speelt. Het kennisnetwerk waarmee de leerlingen de school betreden is onderling heel divers. Hier speel je als leerkracht op in en dien je rekening mee te houden.

Mattheüs-effect: de armen worden armer en de rijken worden rijker. Leerlingen die een groot kennisnetwerk hebben, zullen het kennisnetwerk alleen maar vergroten. Leerlingen met een kleiner netwerk blijven achter.

5.

Woordenschatontwikkeling

Er kunnen grote verschillen zijn tussen leerlingen

	Aantal gehoorde woorden per uur	In een week (= 350 uur)	In een jaar (= 3200 uur)	In 3 jaar
Italiërs milieu	620	62.000	3 miljoen	10 miljoen
Midden	1250	125.000	6 miljoen	20 miljoen
Italiërs milieu	2150	215.000	11 miljoen	30 miljoen

Het mentale lexicon maakt deel uit van het langetermijnegeheugen. Alle woorden die we ons vanaf onze babytijd eigen maken, worden erin opgeslagen.

Van elk woord zijn in het mentaal lexicon verschillende eigenschappen opgeslagen. In de eerste plaats bevat een concept **semantische informatie** over de betekenis van een woord. Maar het bevat ook informatie over **hoe een woord klinkt** (akoestische informatie), **hoe je het uitspreekt** (fonologische informatie), hoe je het **vervoegt en verbuigt** (morfologische informatie), **hoe je het in een zin gebruikt** (syntactische informatie), in **welke pragmatische situaties** je het gebruikt en **hoe je het schrijft** (orthografische informatie). Al die verschillende soorten informatie worden wel de identiteiten van een woord genoemd.

Binnen het mentaal lexicon hangen woorden en hun eigenschappen onderling samen. De woordkennis binnen de identiteiten van het woord is als het ware als een computernetwerk geordend. Bijvoorbeeld, *maan* hangt semantisch samen met *donker*, maar ook met *rond*. *Donker* hangt weer samen met *nacht* of met *angst*.

Wat hun fonologische identiteit betreft, hangen vergelijkbare klankstructuren samen (*bak/pak/lak/dak*). Dit stelt ons in staat snel wisselrijtjes te lezen of te rijmen. Problemen met de fonologische identiteit van woorden kunnen een grote invloed hebben op het leren lezen en spellen.

Het werken aan het mentale lexicon speelt een grote rol in het onderwijs. Niet alleen in taal- en woordenschatonderwijs, maar ook in onderwijs in andere vakken. Daarin neemt immers begripsontwikkeling een centrale plaats in.

6.

Woordenschatontwikkeling

Effect van (voor)lezen op woordenschatontwikkeling

Leestijd buiten school per week	Getallen woorden per jaar
< 5 minuten	21.000
30 minuten	622.000
15 minuten	1.146.000
Meer dan een uur	Meer dan 4.358.000

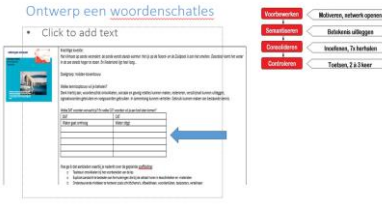
Kinderen die veel in hun vrije tijd lezen hoger scores op taalvaardigheden (woordenschat, I leesbegrip, basisvaardigheden, technisch lezen en spelling) dan hun leeftijdgenoten die weinig lezen. Ook voor het luisteren naar prentenboeken hebben de onderzoekers positieve effecten gevonden op de taalontwikkeling,

Lezen is dus niet alleen nuttig, maar zelfs noodzakelijk om laagfrequente woorden te verwerven. En de opbrengst is aanzienlijk: kinderen die dagelijks een kwartier lezen, zo schatten onderzoekers in, kunnen in een jaar tijd 1000 nieuwe woorden verwerven (Anderson, Wilson, & Fielding, 1988; Nagy, Anderson, & Herman, 1987). Bij kleuters blijkt voorlezen tot een toename van de woordenschat te leiden.

Geschreven materialen bevatten een grote variëteit aan zogeheten 'laagfrequente' woorden. Dat zijn woorden die nauwelijks voorkomen op televisie en in alledaagse gesprekken, maar wel veelvuldig in geschreven teksten. Zelfs een jeugdboek bevat al meer laagfrequente woorden dan een willekeurig televisieprogramma of dagelijks gesprek (ook tussen volwassenen). En zulke woorden komen in nóg grotere getale voor in strips, kranten, tijdschriften en boeken, fictie en non-fictie voor volwassenen.

<p>7.</p>	<p>Het selecteren van woorden Broekhof, K. (2017). 'Een goed boek is de beste interventie'. In: Tijdschrift taal 8 (12), pp. 35-39.</p> <p>Hoer worden de woorden duidelijk?</p> <ul style="list-style-type: none"> Middels definitie Uit de context Via associatie 	<p>Kennisnetwerk aan woordbetekenissen en verdiepte woordkennis wordt vergroot. In boeken wordt de betekenis van woorden op verschillende manieren verduidelijkt: via definitie (het woord wordt letterlijk omschreven), via de context (de betekenis wordt duidelijk uit de context) en via associatie (een deelaspect van het woord wordt duidelijk).</p> <p>Facultatief: Broekhof, K. (2017). 'Een goed boek is de beste interventie'. In: <i>Tijdschrift taal</i> 8 (12), pp. 35-39.</p>
<p>8.</p>	<p>Woordenschatontwikkeling Diepe woordkennis = betekeniserelaties die woorden met elkaar hebben</p> <p>Diverse betekenissen van het woord</p> 	<p>Woorden zijn de belangrijkste betekenisdragers van een taal. Met woorden verwijzen we naar de werkelijkheid om ons heen en het zijn vooral de woorden die de boodschap overbrengen.</p> <p>We leren de woorden en de concepten: de vorming van concepten (bijvoorbeeld: een harig wezen op vier poten dat in huis rondloopt en geluid maakt) hand in hand gaat met het leren van het woord en zijn betekenis (in dit voorbeeld het woord <i>hand</i>). Woorden die je al kent, de betekenis uit te diepen.</p>
<p>9.</p>	<p>Ontwerp een woordenschatles</p> <p>Click to add text</p> 	<p>Introductie Woordenschatles ontwerpen aan de hand van jouw taaldenkgesprek en krachtige kwestie uit les 2. De viertakt zal uitgelegd worden in de volgende dia's. De docent benoemt dat semantiseren een relatie heeft met geplande scaffolding. Consolideren heeft ook een relatie met geplande scaffolding en ongeplande scaffolding (bv feedback tijdens interactie tijdens het uitvoeren van de activiteit)</p>
<p>10.</p>	<p>Woorden leren m.b.v. viertakt</p> <p>Viertakt:</p> <ol style="list-style-type: none"> Voorbewerken <i>interactief gesprek, Kringgesprek, stelling</i> Semantiseren Consolideren <i>Fase 2 behalen; prentenboek; voorwerpen</i> Controleren <i>Kringgesprek; hoekenspel; Logerhuis</i> 	<p>Bij de eerste fase, het voorbereiden, wordt de voorkennis van de leerlingen geactiveerd en de betrokkenheid vergroot. Het woordenschatnetwerk wordt hier geopend.</p> <p>De fase hebben de studenten al ontwikkeld in bijeenkomst 2. Zij hebben hier namelijk een krachtige kwestie geïntroduceerd en hier met de leerlingen een taaldenkgesprek over gevoerd.</p>

<p>11.</p>	<p>Semantiseren</p> <p>Non-verbaal: Voorwerp laten zien Essentiële begrippen laten ervaren Een begrip voorstellen / uitbeelden</p> <p>Verbaal: Omschrijven Classificeren Voorbeeld geven Essentiële grammatische verwoorden Relateren aan aanwezige begrippen Woordmachine Synoniem geven Tegengestelling geven Verstellen</p> <p>Woordselectie ... stroomvoeding stroomhal/stroombron crisis alternatieven deodorant/muschappij gevolgen impact</p> <p>Beleefbaar, uitbreiden, samen Bekleefbaar, uitbreiden Bekleefbaar, uitbreiden Bekleefbaar, uitbreiden Bekleefbaar, uitbreiden</p>	<p>Bij de tweede fase, het semantiseren, wordt er betekenis gegeven aan de woorden. De leerkracht legt de woorden uit. Dit wordt gedaan in een betekenisvolle context.</p> <p>Creëer een context die verbaal én non-verbaal semantiseren mogelijk maakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Theatrale uitbeelding -Rollenspel -Demonstratie
<p>12.</p>	<p>Semantiseren Woordschema</p> <ul style="list-style-type: none"> • De woorden zijn essentieel om het thema te begrijpen • De woorden hebben een relatie tot elkaar • Breng de relatie in beeld door een passende schematisering 	<p>Het maken van een woordschema is cruciaal bij de fase van semantiseren. Op deze manier wordt de betekenisrelatie voor de leerlingen ook zichtbaar.</p>
<p>13.</p>	<p>Een woordschema maken</p> 	<p>Voorbeelden van woordschema's.</p>
<p>14.</p>	<p>Consolideren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Woorden en betekenissen niet zolang herhalen totdat alle kinderen het woord en de betekenis kennen. • Bij het consolideren worden woorden én betekenissen veel, gevarieerd en speels herhaald. • Bij het consolideren zijn de woorden en betekenissen zichtbaar in de klas aanwezig op de woordmuur. <p>Beleefbaar, uitbreiden, samen Bekleefbaar, uitbreiden Bekleefbaar, uitbreiden Bekleefbaar, uitbreiden</p> <p>• Woordspelletje • Woord raden op basis van een omschrijving • Doorbakkeren • Memory • Kingspraak over afbeelding praatboek</p> 	<p>Bij de derde fase van de viertakt, consolideren, gaat het om de inoefening van de woorden. Dit kan op allerlei verschillende manieren. Een woord dient minimaal zeven keer aangeboden worden. Bij kinderen die taalsteun nodig hebben, dient dit vaker te gebeuren,</p> <p>In sheet 15 en 16 zijn verschillende voorbeelden van activiteiten te zien.</p>
<p>15.</p>	<p>Consolideren</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Woord of beeld kiezen Plaatsje laten zien en betekenis: dit is een... (in dit voor of in dit niet voor). 2. Zelf een voorbeeld maken Hoe een voorbeeld plaatje en woord te een voorbeeld bij. 3. Woorden doorfluisteren Woord of een doorfluisteren. Een woord te die de leerlingen nu had doorfluisteren een betekenis van het woord maken. Hoeveel woorden hetzelfde geluid? 4. Beiden Het bekende specifieke voorbeeld of afbeelding van het woord of een plaatje van de woordmuur die je te gebruiken niet gebruiken. (Hoeveel woorden raden niet het in, (2) om te en niet je niet ook, want je je dan, een grote grote raden, welke kleur...?) 5. Aanpakken Hoeveel je aan bij het woord -> Bij een woord heel veel associaties geven. 6. Wat heeft bij elkaar? Maak een tekst van voorbeelden en plaatjes. Maak plaatjes en voorbeelden horen bij elkaar? <p>Bron: Van der Hoff, D., Verhulst, M., & Stoelzager, J. (2009). Met woorden aan de gang makenbouw.</p>	<p>Voorbeelden consolideren</p>

<p>16.</p>		<p>Voorbeelden consolideren</p>
<p>17.</p>	<p>Controleren</p> <p>De laatste stap is het controleren. Hierbij wordt er gekeken of en op welk niveau ze de woorden kennen. Er zijn verschillende niveaus van woordkennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kent het woord niet 2. Heeft het woord gezien of gehoord 3. (Her)kent het woord in een bepaalde context 4. Kent het woord goed, kan het verklaren en gebruiken <p>Bron: Beek, I. L., McKeown, M. G., & Kucan, L. (2013). <i>Bringing words to life: Robust vocabulary instruction</i>. Guilford Press.</p>	<p>De laatste fase is het controleren. Het is hierbij van belang dat zowel de actieve als de passieve kennis van het woord wordt gecontroleerd.</p> <p>Tijdens de gesprekken kan de taxonomie van Bloom gebruikt worden om tegemoet te komen aan de verschillende denkniveaus.</p>
<p>18.</p>	<p>Ontwerp een woordenschatles</p> <p>Click to add text</p> 	<p>De studenten zullen nu een woordenschatles gaan ontwerpen aan de hand van het taaldenkgesprek en de krachtige kwestie uit les 2. Zij hebben tijdens deze les verschillende CAT-DAT woorden op een rijtje gezet. Deze woorden vormen de basis voor de woordenschat les.</p> <p>Materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Consolideren voorbeelden - Viertakt Hand-out
<p>19.</p>	<p>Volgende bijeenkomst meertaligheid</p> <p>Denk na over de volgende stelling:</p> <p><i>Gebruiken van de thuistaal tijdens onderwijs is niet bevorderlijk voor de cognitieve ontwikkeling van kinderen.</i></p>	<p>Studenten denken de komende week na over deze stelling. Dit zal de start zijn van bijeenkomst 4. In deze bijeenkomst zal meertaligheid het onderwerp zijn.</p>

Les 4: Meertaligheid

Doel:

Studenten krijgen inzicht in de vier taalgerichte strategieën.
Studenten krijgen inzicht in de taalontwikkeling van leerlingen met een andere thuistaal.
Studenten zijn in staat om de vier taalgerichte strategieën te herkennen aan de hand van beeldmateriaal.
Studenten brengen inzichten van de vier taalgerichte strategieën over aan medestudenten.

Materialen:

Powerpointpresentatie les 4

Boek: Portaal – Praktische taaldidactiek voor het basisonderwijs

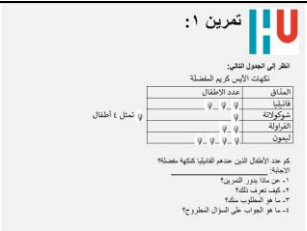
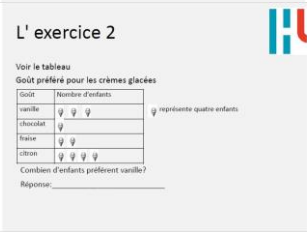

Filmpje: 'Supporting English Language Learners in the Preschool Classroom' (Sheet 1)

Hand-out: 'Vier strategieën inclusief taalgericht' (sheet 12, 13 en 14)

Site met filmpjes voor verwerkingsopdracht: https://inclusieevakdidactiek.nl/?page_id=223 (sheet 12, 13 en 14)

Hand-out 'analyse methodeles' (sheet 17)

	Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak
1.		<p>College 4 Het ontwikkelende kind. Meertaligheid</p> <p>Blijf als docent niet te lang stil staan bij deze dia. Dit is een intro. Bespreek eerst de stelling die studenten aan het eind van bijeenkomst 3 meekregen hebben ter overdenking. Daarna wordt het filmpje bekeken (tot 5.20 min)</p> <p>Welke ideeën doe je op als je kijkt naar dit filmpje? Welke effectieve aanpakken zijn er voor meertalige leerlingen? Een tweede taal leren hoeft geen belemmering te zijn. Op school zijn veel tweede taalleerders.</p>

2.		<p>Vraag aan de studenten of ze deze som uit kunnen rekenen. Wat maakt het moeilijk?</p>
3.		<p>Vraag aan de studenten of het nu makkelijk wordt om de som uit te rekenen. Hoe komt dit?</p>
4.		<p>Bedoeling van deze activiteit is dat je rekenvaardig kan zijn in jouw thuistaal en dat de taal hier een belemmering is en niet de cognitieve vaardigheid in rekenen. Je kunt het in de Nederlandse taal oplossen. Maar niet in de taal die de school hanteert: Arabisch in dit geval. Het cognitieve niveau van leerlingen met een andere thuistaal wordt vaak niet goed ingeschat.</p>
5.		<p>Tijdens deze bijeenkomst komt de tweedetaalvererving aan bod.</p>
6.		<p>Van simultane tweetaligheid is sprake wanneer kinderen tweetalig worden opgevoed. Deze kinderen doen het maatschappelijk gezien goed. Van succesieve tweetaligheid is sprake wanneer kinderen de tweede taal leren op de basisschool. Deze kinderen hebben mindere leerprestaties.</p> <p><i>Indien elke ouder consequent zijn eigen taal blijft spreken tot het kind zijn er geen problemen. Tweede taal doet een beroep op de eerste taal (denk -en vertaalproces) (Scharlaekens, 2008)</i></p>

		<p><i>Hersencellen verbinden aan functionele hersengebieden vormen de basis van taalgebruik. Opgebouwde taalvaardigheid werkt door naar de tweede taal. Twee talen aanbieden in de leeftijd van 0-7 jaar (taalgevoelige leeftijd) (Goorhuis, 2014)</i></p>
7.	<p>Visies op tweedetaalverwerving</p> 	<p>Hier zie je een aantal succesfactoren die je wellicht bekend zijn als je denk aan les 1 en 2. Denk bijvoorbeeld aan taal leren door taal te gebruiken. Ook het aanbod speelt een rol. Hoe functioneel is het? Spreekt het tot de verbeelding? In welke mate bouw je voort op de voorkennis van leerlingen die mogelijk in hun thuistaal al kennis hebben over onderwerpen die in de klas aan bod komen.</p>
8.	<p>Thuistaal als springplank</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identiteit • Het leren van kinderen verloopt via de thuistaal, dát is de springplank. <p>→ Eerste aangeboden taal is van onschatbare cognitieve waarde, taal -en intellectuele ontwikkeling</p> <p>→ Schoolse vaardigheden als tekstbegrip, rekenen, conclusies trekken zijn taalafhankelijk</p> <p>Minder schooluitval, betere leerprestaties, meer psychosociaal welbevinden</p>	<p>Artikel NRC: 'Migrantenkinderen kan op school niet zonder zijn moedertaal'</p> <p>Integratie</p> <p>Kinderen van asielzoekers die eerst Nederlands leren, en dan pas de rest? Dat is een recept voor achterstand, zegt de taaldidacticus Juliette Vasterman (19 maart 2017)</p> <p>Kinderen leren Nederlands in een azc. Volgens de jongste inzichten is les in de eigen taal ook belangrijk.</p> <p>Het is belangrijk dat asielzoekerskinderen op school ook in hun eigen taal leren. En niet alleen in het Nederlands, zoals nu veelal gebeurt. Dat staat in de 'handreiking' <i>Ruimte voor nieuwe talenten</i> die deze maandag gepresenteerd wordt. Het ministerie van Onderwijs en de PO-raad (de vereniging van basisschoolbesturen) hebben het boekje laten maken voor alle basisscholen in het land om te laten zien hoe je vluchtelingenkinderen het beste kunt opnemen en onderwijzen.</p> <p>Het advies over de moedertaal is opmerkelijk. De afgelopen twintig jaar was het een taboe om migrantenleerlingen in hun eigen taal les te geven: het zou een snelle integratie niet bevorderen. Maar van die visie komt men nu terug.</p> <p>Het is wetenschappelijk aangetoond dat het om verschillende redenen veel beter is om de moedertaal wél te betrekken in het onderwijs, zegt Maaïke Hajer. Zij is een van de auteurs van de handreiking, als lector taaldidactiek verbonden aan de Hogeschool van Utrecht en gespecialiseerd in taalonderwijs aan nieuwkomers. Waarom is die moedertaal zo belangrijk in de klas?</p>

„Voor het welbevinden van de leerling. De asielzoekerskinderen hebben veel meegemaakt, ze zijn kwetsbaar. Het geeft hun een veilig gevoel, minder verloren, als ze zich kunnen uiten in hun eigen taal.

„**Het gaat ook om identiteit.** De moedertaal is verbonden aan het land waar je vandaan komt, het zegt iets over wie je bent, je achtergrond, je cultuur. Het is niet goed om kinderen hun identiteit af te nemen, en te zeggen: je bent nu in Nederland, je praat Nederlands, je wordt Nederlands en vergeet alles wat je aan bagage hebt meegenomen. Daar wordt niemand gelukkig van. Bovendien is het gebruik van de moedertaal in de klas cruciaal bij het leren van de Nederlandse taal en bij het opdoen van inhoudelijke vakkennis.

„Stel je voor dat jij nu in een Franse klas zit en moet leren over de koolstofkringloop. Daar weet je wellicht best wat vanaf, maar Franse vaktermen ken je waarschijnlijk niet. Dan is het fijn als de docent een lijstje heeft met vertalingen. Anders wordt de stof onbegrijpelijk.”

Dat klinkt logisch. Gebeurt dat dan niet?

„De afgelopen twee jaar was er een enorme stroom aan asielzoekers en kwamen er plots allemaal migrantenkinderen op scholen terecht. Schooldirecteuren waren al blij als ze snel een stoel en een registratienummer konden regelen voor de kinderen. Nu de rust wat is weergekeerd, is het belangrijk om te kijken hoe je de leerlingen het beste kunt onderwijzen. En dan staat taal natuurlijk bovenaan.

„In Nederland is jarenlang het idee geweest: als je hier komt, leer je de taal en pas je je aan. Maar zo simpel is dat niet. Kinderen hebben de wereld in hun eigen taal leren ontdekken. Ze denken en leren in deze taal. Het is onmogelijk om de moedertaal uit te schakelen.

„Bovendien doen we kinderen tekort. Een leerling uit Syrië heeft allerlei vaardigheden en vakkennis op school opgedaan, maar daar borduren we in Nederland niet op voort. Nee, we zeggen: jij leert eerst twee jaar de Nederlandse taal en daarna krijg je vakonderwijs in een reguliere klas. Terwijl we weten dat kinderen op zijn minst vijf jaar nodig hebben om de taal dusdanig onder de knie te krijgen dat zij schooltaal voldoende beheersen om zonder speciale taalsteun op een school te kunnen meedraaien. Ondertussen staat het Syrische kind eigenlijk stil in zijn ontwikkeling, het leert niets inhoudelijks over natuurkunde of geschiedenis bijvoorbeeld. Het leert alleen Nederlands.

„We zien dat een grote groep asielkinderen zodoende doorstroomt naar de laagste schoolniveaus, terwijl ze ook best havo of vwo hadden kunnen doen.”

		<p>Betekent dit dat leerkrachten lessen in het Arabisch moeten geven?</p> <p>„Nee. Er zijn allemaal creatieve manieren om de meertaligheid van de leerlingen te gebruiken in de les zonder zelf een taal cursus te hoeven volgen. Gebruik Google Translate, zoek filmpjes op YouTube over bijvoorbeeld koolstofkringloop. Maar zet ook ouders in van vluchtelingenkinderen, die kunnen vaak prima helpen in de klas.</p> <p>„Voor de Nederlandse klasgenootjes is het ook leerzaam. Ze leren over verschillende talen, verschillende schriften en klanken. Ze zien dat je in het Chinees kunt rekenen. Dat sommige talen veel op elkaar lijken. Het laat zien hoe de wereld in elkaar steekt.”</p>
9.		<p>De onderste afbeelding komt terug op de volgende dia.</p> <p>Toelichting bovenste afbeelding: Zie taalontwikkeling m.b.t. een vakinhoudelijk doel als het bouwen van een huis die je geleidelijk opbouwt. Maak gebruik van de voorkennis en de thuistaal van de leerling. Maak duidelijk wat de bedoeling is: doe het voor, laat het in beelden stapsgewijs zien, licht het mondeling toe, etc. Alle activiteiten moeten een relatie hebben met een tussendoel t.b.v. het vakinhoudelijk doel. Varieer in niveaus van onafhankelijk en begeleid leren en amplify: als het ware opstapelen en voorzien van enorm veel middelen/bronnen die gericht zijn op het vakinhoudelijk doel: beeldmateriaal, stappen, boeken, proefjes etc.</p>
10.		<p>In jouw onderwijs neem je de onderwijsbehoefte van de leerling mee. Bij activiteiten vraag je je af op welk niveau je de leerling aanspreekt. Zit je met jouw activiteiten op het niveau van 'cognitief veeleisend' en wordt het zonder context aangeboden, dan is dat voor een leerling veel moeilijker. Dit vraagt dat je geplande scaffolding mogelijk moet zetten. Heeft de leerling al heel veel onderwijs en dus voorkennis opgedaan in de variant 'cognitief veeleisend', maar met context? Dan is de overgang naar het complexere niveau logischer. Bijvoorbeeld: weten hoe een zaadje groeit, waarbij kinderen een zaadje planten en laten groeien. Kinderen vertellen iedere week wat ze zien. Dit is op hoog niveau, omdat ze vaktaal moeten gebruiken. De context ondersteunt hen. Namelijk het bakje, het zaadje, de aarde, de omstandigheden, de groei.</p>

		<p>Zit je continu bij 'cognitief niet veeleisend' (linksboven) en blijf je in alle activiteiten op dat niveau, dan kun je je afvragen in welke mate leerlingen komen tot taalontwikkeling van school- en vaktaal.</p>
<p>11.</p>	 <p>https://inclusievaardididactiek.nl/</p>	<p>Leg de strategieën uit voor het ondersteunen van leerlingen in de vakinhoudelijke doelen. Met de studenten bekijk je de strategieën. Welke zijn al aan bod gekomen in de eerdere bijeenkomsten? Welke zijn nieuw en wat voegt het toe aan een succesvol eindresultaat bij de leerlingen?</p> <p>De groep studenten wordt over de eerste drie strategieën verdeeld. Waarbij elke groep één analyse doet en vervolgens een pitch van 3 minuten voorbereidt met een klein stukje van het filmpje als illustratie: Wat hebben we gezien? Dit dient als toelichting op je verhaal.</p>
<p>12.</p>	 <p>https://inclusievaardididactiek.nl/?page_id=223</p>	<p>De eerste strategie is 'interactie over vakinhoud bevorderen'. De studenten bekijken het filmpje en analyseren aan de hand van de kijkpunten. Zij kiezen een fragment uit om tijdens de pitch te presenteren.</p> <p>Opdracht: Neem de strategie door met elkaar. Speel het filmpje af. Benoem de positieve effecten van de toepassing van de strategie. Bereid pitch van 3 minuten voor. Waar je het positieve effect benoemt en illustreert met een fragment.</p>
<p>13.</p>		<p>De tweede strategie is 'interactieve scaffolding van taal'. De studenten bekijken het filmpje en analyseren aan de hand van de kijkpunten. Zij kiezen een fragment uit om tijdens de pitch te presenteren.</p> <p>Opdracht: Neem de strategie door met elkaar. Speel het filmpje af. Benoem de positieve effecten van de toepassing van de strategie. Bereid pitch van 3 minuten voor. Waar je het positieve effect benoemt en illustreert met een fragment.</p>

14.	 <p>3. Een filmpje bekijken en beschrijven</p> <p>Maak gebruik van taal om te communiceren met anderen. Het is belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen. Het is ook belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen. Het is ook belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen.</p> <p>Strategie: Geplande scaffolding van taal.</p> <p>Geplande scaffolding van taal</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenta's ontwikkelen bij het voorbereiden van de les Expliciet aandacht te besteden aan formules die bij de valtaal horen in leactiviteiten en materialen Ondersteunende middelen te gebruiken zoals schriftjes, afbeeldingen, woordenlijsten, audiotapes, vertalingen 	<p>De derde strategie is 'geplande scaffolding van taal'. De studenten bekijken het filmpje en analyseren aan de hand van de kijkpunten. Zij kiezen een fragment uit om tijdens de pitch te presenteren.</p> <p><u>Opdracht:</u></p> <p>Neem de strategie door met elkaar.</p> <p>Speel het filmpje af.</p> <p>Benoem de positieve effecten van de toepassing van de strategie.</p> <p>Bereid pitch van 3 minuten voor. Waar je het positieve effect benoemt en illustreert met een fragment.</p>
15.		<p>Ieder groepje presenteert.</p>
16.	 <p>10. Overleggen in de thuistaal</p> <p>Twee jongens praten in hun thuistaal met de docent. Het is belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen. Het is ook belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen. Het is ook belangrijk om te weten hoe je dit kunt doen.</p> <p>Meertalige hulpbronnen inzetten</p> <ul style="list-style-type: none"> Kinden kunnen voorkeuren hebben vanuit hun moedertaal of hun meertalig repertoire die zij bij eerder gevolgd onderwijs al hebben geleerd (bewaard van student) De moedertalen functioneel inzetten tijdens instructie, verwerking en evaluatie De moedertalen inzetten voor het stimuleren van de interactie en tijdens de geplande en ongeplande scaffolding Versillende meertalige bronnen benutten (mondeling, digitaal, (les)materiaal) 	<p>Samen met de studenten kijken we naar het laatste filmpje en behandelen we de vierde strategie 'Meertalige hulpbronnen inzetten'.</p> <p><u>Opdracht:</u></p> <p>Neem de strategie door met elkaar.</p> <p>Speel het filmpje af.</p> <p>Benoem de positieve effecten van de toepassing van de strategie.</p>
17.		<p>Mocht er nog tijd over zijn dan analyseren de studenten de volgende methodes.</p> <p>In tweetallen:</p> <p>Bekijk dit voorbeeld uit de docentenhandleiding van de methode Naut.</p> <p>Besprek samen de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Worden de nieuwe vakbegrippen benadrukt en geoefend in deze materialen? Zijn vaktaaldoelen duidelijk?

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Zijn er richtlijnen voor actieve en inhoudelijke deelname van alle leerlingen, bv op gebied van N&T-redeneringen? 3. Zijn er richtlijnen voor het meenemen van meertalige leerlingen in deze lessen? Zo nee, welke struikelblokken zie je voor hen in deze lesopzet? 4. Zijn er suggesties voor docenten hoe je feedback kunt geven gericht op het gebruik van N&T-taal door leerlingen? 5. Hoe zou je de vier inclusieve strategieën op dit materiaal toepassen? 6. Welke andere dingen zou je kunnen doen om alle leerlingen erbij te betrekken?
18.	<p style="text-align: center;">N&T methodes</p> <ul style="list-style-type: none"> • In te installeren: • Bekijk dit voorbeeld uit de docentenhandleiding van de methode Naut. • Bespreek samen de volgende vragen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Welken de nieuwe vertalingen benadrukt en geefend in deze materialen? Zijn valmistanden duidelijk? 2. Zijn er richtlijnen voor actieve en inhoudelijke deelname van alle leerlingen, bv op gebied van N&T redeneringen? 3. Zijn er richtlijnen voor het meenemen van meertalige leerlingen in deze lessen? Zo nee, welke struikelblokken zie je voor hen in deze lesopzet? 4. Zijn er suggesties voor docenten hoe je feedback kunt geven gericht op het gebruik van N&T-taal door leerlingen? 5. Hoe zou je de vier inclusieve strategieën op dit materiaal toepassen? 6. Welke andere dingen zou je kunnen doen om alle leerlingen erbij te betrekken? 	Zie bovenstaande toelichting.
19.	<p>Afronding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nabespreken en terugkijken op wat heb ik geleerd in deze cursus. • HBO spiegel 	(HBO-spiegel kan afgenomen worden indien dit gebruikt wordt)